

KIŠA

Kad odjednom kiša!

Čujem neki štropot.

Veliki upitnik iznad glave.

Provirim, kiša.

Ne znam kad sam se toliko obradovao.

Ustvari, znam. Kad sam bio mali, dobio sam crveni poni bicikl.

E, sličan je osjećaj.

Svi moji drugovi su se naučili voziti bicikl na mom, ponavljam, mom biciklu.

Baš sam ja bio neko dobrodušno dijete.

Ovo nije samo hvala, to mi je govorila mama, nena, strina, tetke...

Oдох ja...

Jučer smo se družili. Bilo nam je lijepo kraj vode u kojoj se ogleda sunce.

Četiri patke gnjuraju, kupaju se i otploviše uzvodno sretne, ne obraćajući pažnju na nas.

Lijepo je, vjerovatno biti patka.

Banjalučki studenti odigraše „Svi smo mi glumci“.

Kad razmislim, to je tako tačno.

U životu i kroz život, većina ljudi glume.

Jedni glume nedodirljive veličine.

Drugi glume paćenike.

Treći moć.

Četvrti glume glumce, dramaturge, režisere...

Okrugli sto je trajao gotovo kao i predstava. Ima tu nešto!

Obradovao sam se kad sam vidio naše drugare glumce, Aldina Omerovića i njegovu Dženu.

Večeras Tuzlaci!

Adnan Mujkić i njegova mnogobrojna ekipa sa predstavom „Ljubav Omera i Merime“.

Poznajući Adnana, očekujem spektakl.

Mi idemo dalje!

SA PREDSTAVE
“SVI SMO MI GLUMCI”
BANJALUČKO STUDENTSKO POZORIŠTE

SA OKRUGLOG STOLA “SVI SMO MI GLUMCI”

Mirza Skenderagić, moderator Okruglog stola, čestitao je ansamblu na najkreativnijem i najstručnijem pristupu kompleksnoj temi, objasnio je da su glumci studenti sa različitih fakulteta, i zamolio ih da se predstave i kažu šta studiraju.

Milica Petković, je rekla da studira Elektrotehnički fakultet u Banjoj Luci i da je članica Studentskog pozorišta, a gluma joj je hobi koji jako voli.

Nikolina Karalić, glumica u predstavi, najmlađa članica ansambla, završila je školu glume i nada se da će se baviti glumom.

Nikolina Bilandžija studira na Prirodno-matematičkom fakultetu, glumom se bavi amaterski.

Helena Stević se od treće godine bavi glumom i želi da nastavi u tom smjeru.

Natalija Medojević je članica DIS-a i GP Jazavac, planira da se bavi glumom, a studira Filozofiju.

Zorana Vuković se od petnaeste godine bavi glumom i upisala je Akademiju umjetnosti u Banjoj Luci.

Srđan Ćirić je, također, ove godine upisao glumu.

Mirza Skenderagić je zamolio Mariju Pantić, autoricu teksta i Aleksandra Pejakovića, režisera, da kažu nešto o predstavi.

Marija Pantić ističe da je tekst nastao iz ličnog iskustva njene drugarice i nje nakon završene Akademije. Traženje posla i angažmana je težak put pa su odlučile da kroz predstavu to približe publici.

Aleksadar Pejaković, režiser, dodaje da mu je jako stalo do glumaca, voli ih i voli isticati njihove talente. Prihvatio je da radi ovaj tekst jer su djeca spremna i forsirao je imitacije. Oni, glumci, su dodavali svoje ideje tokom procesa, a Mariju je upoznao tek na Festivalu. Nisu žanrovski išli u komediju, ali su neke glumačke kreacije i redateljske improvizacije doprinijele tome. Ovo je jedini amaterski festival na kojem se osjećaju kao profesionalci, od publike koja je pozorišno odgojena, selekcije, sve podjeća na profesionalno. Djeca su dobila zasluženi aplauz i to mu je jako puno značilo.

Mirzu Skenderagića je zanimao proces rada na predstavi s obzirom na to da je rad sa glumcima najvrjedniji segment predstave.

Aleksandar Pejaković je istaknuo da mu je bilo jako važno da glumcima proces ostane u lijepom sjećanju, mnogo važnije od „finalnog proizvoda“ jer ovo nije škola glume niti priprema za upis na Akademiju. Mora se uspostaviti odnos jer je on stariji od radnje. Kod glumaca želi da istakne njihove talente, a da sakrije mane, pa ako znaju da plešu, sviraju, pjevaju, on to istakne u predstavi.

Milica Petković se osvrnula na pitanje o procesu u predstavi rekavši da ni sama ne zna koliko je uloga u ovoj predstavi odglumila jer je bilo mnogo transformacija. Početak procesa su bile samo imitacije i već tad su se pokazali i talenti i sklonosti, a režiser je to po tome podijelio uloge.

Sladana Zrnić, članica Stručnog žirija, je čestitala na predstavi te dodala da Okrugli stolovi služe za kritikovanje jer se od pohvala ne napreduje. Prva zamjerka jeste ta što u tekstu nema ljubavi prema glumi jer ljubav savladava sve prepreke na koje glumci nailaze. Smetalo joj je što je predstava naglašavala isključivo kritiku, a da je nedostajala nada u cijeloj toj priči. Pohvalila je imitaciju, ali ona nije dovoljna. Ovo je tek inicijalna kapisla i tek treba da se krene u istraživački proces koji se mora nadograditi.

Pohvalila je pjevanje, dikciju, tehniku glasa i Nataliju Medojević za crnogorski dijalekt. Kamerno igranje je možda bilo lakše glumcima jer publika nije sve vidjela. Dodala je da glumci ne poznaju svijet profesionalne glume, ali ga kritikuju. Pozorište je jedna velika ljubav, a u ljubavi ima teških stvari.

Aleksandar Pejaković se složio sa Slađanom Zrnić kada je u pitanju nedostatak ljubavi i nemoćnost glumaca da poznaju taj svijet jer su amateri. Njihovo pozorište je već radilo jednu predstavu („Prljavi veš“) u kojoj kritikuju glumce amatere u kojem su iznosili svoja lična iskustva, zato se nisu bavili opet istom temu kako se ne bi ponavljali. Ovaj put se nije usudio dati glumcima da pišu tekst, mada, naravno, imaju i tu praksu.

Jelena Kordić Kuret, članica Stručnoj žiriji, čestitala je na izvedbi, pohvalila je glumice i glumca da su u zanatskom dijelu bili odlični, od govora, dikcije, dijalekta, sve je prirodno i šarmantno kao da su studenti viših godina Akademije. Imala je problem sa tretiranjem ovako osjetljive teme koja se stavila u formu imitacije, kroki situacija i etida koje su olakšane smijehom, ali ostavljaju utisak površnog i stereotipnog pristupa ovoj osjetljivoj temi.

Armin Omerović, član Stručnog žirija, pohvalio je predstavu, na momente je bio impresioniran imitacijama. Preporučio je da ovaj talentirani ansambl pokuša uraditi predstavu po tekstu Karela Čapeka „Kako nastaje pozorišna predstava“ jer bi pokazali puni potencijal svoje kreativnosti.

Slađana Zrnić je dodala da vode računa o psovkaama koje moraju biti jako dobro određene u posebnim prilikama, u suprotnom postaje degutantno.

Aleksandar Pejaković je odgovorio Slađani da on zna njen stav o psovkama na sceni, ali da su glumci, zbog reakcije publike, ponavljali psovke, a sa prijedlogom Armina Omerovića se složio, dodavši da su nešto slično igrali upravo kroz predstavu „Prljavi veš“.

Mirza Skenderagić je istaknuo kako se kod glumaca vidi ljubav prema glumi, ali u njihovim likovima je nema.

Nikolina Karalić je kratko dodala kako oni imaju nade i ne gledaju sve tako crno, ali vide šta se dešava u svijetu oko njih.

Marija Pantić dodaje da je ovu predstavu igrala sa kolegicom kao duodramu. Bilo joj je jako teško pokazati ljubav i nadu zbog svega što je prolazila u tim trenucima. Koncept je drugačije rađen, majka predstavlja podršku porodice koja je vrlo važna. Svašta je prošla kao glumica nakon završene Akademije, ali potpune razumije i kritiku koja je došla do izražaja.

Zorana Vuković smatra da zbog pasivnosti svog lika nije mogla pokazati tu ljubav, teško se borila sa manjkom teksta. Tužno je to što se glumice danas gledaju isključivo kroz fizičku ljepotu, a scena konobarice oslikava površnost ljudi u ovom poslu.

Natalija Medojević dodaje da je morala sebi da pojasni neke stvari nakon što je dobila tekst i indikacije.

Mirzi Skenderagiću je najsnažnija scena bila vrisak kada se spomene ime Mike Aleksića i nije mu jasno zašto su olako prešli preko te scene.

Marija Pantić je naglasila da je njoj kao autorici to bila važna scena, da se nalazila u situacijama perfidnih i dvosmislenih poruka i to je željela pokazati, a zamolila je Aleksandra da objasni rediteljsko rješenje kada je ova scena u pitanju.

Aleksandar Pejaković je odgovorio da ovom scenom nisu htjeli da bodu „prst u oko“, a zamišljena je kao dramska pauza, to što scena nije uspjela je početnička greška i trenutak dekoncentracije.

Senada Milanović je čestitala na predstavi, smatra da se nije moralo igrati kamerno. Tema je vrlo zanimljiva, glumački zanat je težak, pogotovo djevojkama jer nailaze na prepreke kako na samom upisu na Akademiju, tako i dalje u karijeri. Ističe kako su zagrebali i problem i muških glumaca, što joj se svidjelo. Gluma je plemenit zanat, a u ovoj predstavi se to nije vidjelo. Također, smatra da je scena sa majkom morala biti takva da se pokaže kako majka čvrsto stoji iza kćerkine odluke i na taj način bi se izbjegla komičnost koja je čak išla i u karikiranje. Kostim je trebao biti ozbiljniji jer je u ovoj predstavi degradirao glumački zanat. Naglasila je kako su glumice inače lijepo obučene, a u ovoj predstavi se to i nije vidjelo.

Aleksandar Pejaković se složio da se predstava ne mora igrati kamerno, ali da oni nemaju druge uslove.

Belma Alispahić, ljubiteljica amaterskog teatra, pohvalila je djevojke. Smetalo joj je što se nije izašlo iz pozicije žrtve koja ne vidi nikakvu nadu niti rješenje. Trebalo je da se pojavi lik koji će reći da je umjetnost cijenjena.

Marija Pantić je dodala da je ona izgradila lik koji trpi, i ova priča je bunt jer ona neće da pristane na gubitak nade koju u tim trenucima nije imala, ali sama činjenica da se po ovom tekstu napravila predstava koja se igra i reprizira je pokazatelj da se izborila sa nekim teškim stvarima.

IZ UGLA KRITIKE

„Svi smo mi glumci“ Banjalučkog studentskog pozorišta

Piše: Mirza Skenderagić

Kada predstava ostane na površini i kada izostane naredni veliki iskorak, u dramaturškom, rediteljskom i idejnom pristupu temi i sadržaju, sasvim je jasno da je najveća odgovornost za to isključivo rediteljeva, jer je on taj koji se uplašio vlastitih (ne)mogućnosti, odnosno jer on nije znao hrabrije, kreativnije, odlučnije, a da su glumci zapravo jedini oni kojima treba da vjerujemo. Upravo je predstava „Svi smo mi glumci“ Banjalučkog studentskog pozorišta, koju je prema tekstu Marije Pantić i Jelene Vukićević, postavio reditelj sa diplomom, Aleksandar Pejaković, potvrdila da se istinski talenat i kreativnost ne mogu obuzdati niti površnim rediteljskim konceptima, niti tekstovima koji (ne)svjesno ismijavaju jednu ozbiljnu temu, kakva je nasilje nad glumicama i glumcima, psihološko, fizičko i seksualno, a koje je očigledno neizostavni dio samog glumačkog poziva.

Pristupiti glumi kao jedinoj nezamjenjivoj karici koja čini teatar, gotovo bez ikakve ljubavi, želje i nade, pokazalo se zamalo samoubilačkim, ali su srećom mlade glumice i glumac upravo pokazale veliku ljubav igrajući likove koji ne vole, ni ovaj poziv pun slobode, hrabrosti i kreativnosti, a ni sebe kao trpeće, nemoćne, vječito izgubljene karikature sa neke audicije, koje se jedino mogu oživjeti imitacijom. Ako se na trenutak pomisli da je proces proba protekao u ozračju punom međusobnog povjerenja, s obzirom na zavidnu glumačku izvedbenu tačnost, kruti i nedorečeni koncept ubrzo razotkriva zabranu probijanja bilo čega ličnog, pa i istinitog, nakon čega se izdvaja samo jedan rediteljski cilj: zadržavanje na banalnom, a eventualno duhovitom, a ne traganje za bolnim ali ljekovitim. Iako je smijeh u teatru najtačniji odraz plača, on svoj puni smisao dobiva samo ako se uspije stići i do onoga plača sa druge strane ogledala, da bi se potom vratilo humoru. Glumice Zorana Vuković, Nikolina Balandžija, Helena Stević, Nikolina Karalić, Natalija Medojević i posebno Milica Petković te Glumac Stefan Ćirić, pokušavajući svojim tek probuđenim talentom popuniti dramaturšku i rediteljsku prazninu, a nažalost i uspijevajući, još jednom dokazuju da u savremenom teatru više ne postoje „nedodirljivi autoritet“, već da je sve u zajedničkom procesu. Jer, u jednom takvom otvorenom kreativnom procesu se sigurno ne bi dozvolilo usputno spominjati imena Mike Aleksića, i ne bi se tek tako zaboravio jedan probijajući, osvajajući, nezaustavljivi glumački vrisak.

KNJIGA UTISAKA

„Svi smo mi glumci“

Banjalučko studentsko pozorište

Ekstra!

Milica najjača!

Super ste

Hahahaha ja sam invalid nisam morao stajati.

Super!

Dosadno.

10/10

Može bolje.

Bravo!!

Tresh!

Dobro odrađena tema.

1/10

Ostala bez teksta.

Dobra gluma, ali fore loše.

Milica svaka čast!!

RAZGOVOR SA...

ALEKSANDAR PEJAKOVIĆ

Režiser predstave
“SVI SMO MI GLUMCI”

Peta predstava koja je izvedena u okviru takmičarskog programa 52. izdanja Teatarskog festivala Fedra je predstava “Svi smo mi glumci” banjalučkog Studentskog pozorišta u režiji Aleksandra Pejakovića. Prije svega čestitam, zanimaju me prvi utisci?

Hvala lijepo, pa evo povratak na FEDRU nakon jedne duže pauze sa divnom bugojanskom publikom koja sve onako dočeka sa raširenim rukama, sinoć nije bilo ni dovoljno mjesta na kamernoj sceni, tako da kada vidite da je nekih 30% ljudi stajalo, osjećam zaista zahvalnost prema svima koji su to učinili.

I evo, nije prvi put da ste tu, tako da ste, nekako domaći. Osim režije, Vi potpisujete i dramaturgiju i scenografiju i kostimografiju. Koliko je to bio izazovan proces za vas?

Pa to je ustvari jedan rediteljski koncept, ne bih se ja sada mogao pod dramaturga, kostimografa. To je jedan izbor koji je i svojstven radu Studentskog pozorišta gdje je to uvijek uz pomoć štapa i kanapa, gdje su kostimi na neki način neki privatni kostimi djece koja učestvuju, ali to je opet i neka inspiracija vezana za antičko pozorište. Nije sve prvobitno igrano u savremenim uslovima. Što se tiče scene, ona je napravljena u smislu da je jasno da je to kasting. Ono što je bilo interesantno kad smo dolazili na FEDRU je koliko su ljudi imali strpljenja, ranije, kažem, jer smo mi izrazito rano dolazili ujutro, postavljati scenografiju, a sklanjali smo je naročito kasno, a sada je to bila neka korpa za smeće i to je to. Tako da sam se podsjetio dobro, da ih ove godine ne maltretiram, vrućine su, pa eto.

Evo, sada ste spomenuli kasting, predstava govori o glumcima koji idu na kastinge za uloge, no ja nisam baš shvatila šta ste htjeli reći.

Da, ona je bazirana na ličnim ispovijestima koje su kasnije pretvorene u tekst koji su napisale Marija Dantin i Jelena Udićević, a dramaturgiju je radio Branislav Negić i mi smo dobili da

kažemo, kolaže koje smo spojili u smislu da pokušamo da progovorimo o tim nekim problemima koje imaju mladi glumci. Sinoć smo isto slične kritike čuli i zaista dakle sa pravog mjesta od strane stručnog žirija, i ljudi koji su bili na okruglom stolu gdje se na neki način osjetilo da nismo to dovoljno napravili u smislu da ti glumci imaju šansu u budućnosti, ali ja kažem to su njihove situacije u kojima se oni nalaze i vrlo je teško da vi sad tražite izlaz iz neke situacije osim ako je to možda nešto intimno, u svakom slučaju nismo se pomirili za tu kombinaciju dramskog i tako nekih poruka nego smo ostavili samo pitanje otvoreno. Još jedna otežavajuća okolnost jeste bila ta što sam od glumaca tražio da rade kroz imitacije, jer vi ne možete kroz to da budete vi.

Da, ja sam to doživjela kao neku parodiju, kao neko ismijavanje glumaca, jer sve te glumice na sceni su kao dvorske lude, to mi nije jasno, jer onda se bojim da ste kolege glumce ismijavali. Ne znam da li sam ja to možda pogrešno shvatila ili?

Sve je to fikcija, nema ni traga od toga da jesmo, pri tom, to je takav koncept gdje vi ne dajete nikakve odgovore, čak postoji nekako zacrtano da se mi ne bavimo tim. Nismo to ni u materijalu imali a nismo imali ni želju da istražujemo dalje. Da smo imali, vjerovatno bi to bilo drugačije, slično onome što smo ranije radili kao istraživački teatar, ali ovaj projekat, prosto je takav bio tekst, mislim da je to što je publika uhvatila malo i tih komičnih dijelova, to im je držalo pažnju i shvatili su te probleme, ali ako malo obrnemo stvari, na početku se zapravo jasno vidi da oni nemaju to razočarenje, samo se to naravno do kraja predstave zaboravi, mi smo toga svjesni, ali, prosto je takav koncept.

Maloprije ste spomenuli kritike, dakle, FEDRA je poznata po okruglim stolovima i po kritikama, koje stvarno su iskrene, niko se ne ustručava kritikovati, sugerisati. Koliko je vama to teško palo sinoć kada ste čuli kritike?

Znate šta, kritika je, na neki se način jako teško otkloniti od toga kada kritikujete, ja prvi, onda se uhvatim, čekaj, je li ja ustvari govorim kako bih ja. Ali opet, meni znači zato što ja prije svega pratim taj njihov razvoj, i to mi je najvažnije. Ono što smo sinoć čuli će i za njih koji će ostati, neće proći niti jedna predstava a da se neće sjetiti. A to su dakle neke posebnosti, jer mi, kada pravimo neku predstavu, kažemo - "E ovo je za FEDRU." nemam pojma zašto, ali, eto, uvijek se potrudimo da prođemo.

Hvala Vam što ste odvojili vrijeme, u subotu je dodjela nagrada, želim vam puno sreće.

Hvala vama na gostoprimstvu u Bugojnu, zaista svake godine Festival napreduje, sinoć smo se lijepo osjećali u ovom okićenom dijelu, zaista, hvala vam što postojite!

PREDSTAVLJAMO**MILICA PETKOVIĆ****Glumica večeri****predstave****„SVI SMO MI GLUMCI“**

Večeras smo gledali predstavu „Svi smo mi glumci“. Glumica Milica Petković je dobila najviše simpatija publike i zaslužno ponijela priznanje za glumicu večeri koje dodjeljuje bugojanski Žiri publike. Milicu smo zamolili da se ukratko predstavi našim čitaocima.

Pozdrav za sve vaše čitaoce, dolazim iz Mrkonjić Grada, studiram Elektrotehnički fakultet u Banja Luci. Glumom se bavim amaterski od malih nogu, od drugog razreda osnovne škole. Sjećam se, kada su mi rekli da imam mogućnost da se upišem u neku sekciju, da sam odmah pristupila dramskoj sekciji i eto od tada je počela moja ljubav prema glumi i pozorištu.

Kakvi su osjećaji nakon priznanja „Glumica večeri“?

Zaista sam zahvalna i malo zatečena, prvo nisam ni znala da se nagrada dodjeljuje jer ovo mi je prvi put da učestvujem na bilo kojem festivalu. Tako da je ovo za mene jedan veliki vjetar u leđa za daljnji rad i zaista se još jednom zahvaljujem bugojanskoj publici.

Kako je bilo raditi sa Aleksandrom Pejakovićem, odnosno kako je tekao sam proces rada na predstavi?

Ovo je treća predstava koju sam ja radila sa Aleksandrom Pejakovićem. Uglavnom, u procesu rada na ovoj predstavi, akcent je bio na tome da pokažemo tu ljubav prema pozorištu, mada sama drama govori o ružnim stranama onoga što se dešava oko poziva glumca. Moram priznati da sam, a vjerujem i ostale kolege, puno toga naučila kroz saradnju sa Aleksandrom i kroz sam proces stvaranja ove predstave. Vjerovali smo režiseru, tražio je i od nas savjete za neke scene, da li ih možemo odigrati, da li nam nešto smeta, da li nam je nelagodno odigratineke stvari, tako da je saradnja zaista bila otvorena i iskrena.

S obzirom da ste prvi put na našem Festivalu, kakvi su vaši utisci vezano za organizaciju i atmosferu koja vlada na FEDRI.

Ovo što sam do sada doživjela zaista mi se sviđa, sve je jako profesionalno. Iako je Festival amaterskog karaktera, ja sam se na Okruglom stolu osjećala, naravno, da me neko pogrešno ne shvati, kao da sam profesionalna glumica. Svi iz organizacije su prijatni i ljubazni. Nisam doživjela niti jednu neprijatnost, publika je sjajna i zaista vam iskreno čestitam na organizaciji i jako se radujem što ću ostati na radionicama do kraja Festivala.

FEDSIKON

1. **Ime i prezime:** Zorana Vuković
2. **Mjesto iz kojeg dolazite:** Banja Luka
3. **Da ne znate koliko imate godina, šta biste rekli, koliko ste stari?**
Petnaest (15) godina. 😊
4. **Koliko godina ste u teatru?** Pet (5) godina.
5. **Da se sreća mjeri novcem, koja vrsta posla bi vas učinila bogatim?**
Umjetnost.
6. **Šta je gore – doživjeti neuspjeh ili nikad ne pokušati?**
Nikad ne pokušati!
7. **Da možete promijeniti jednu stvar na svijetu, šta bi to bilo?**
Promijenila bih određeno razmišljanje ljudi/svijeta i upoređivanje sa drugima..
8. **Je li se vaš najveći strah ikad ostvario?**
Nije.
9. **Šta biste radije bili – problematični genijalac ili sretna budala?**
Sretna budala.
10. **Koje je najvažnije obećanje koje ste sami sebi dali?**
Da uvijek ostanem svoja, dostojanstvena... Da ne dozvolim da me neko promijeni i ubijedi da nisam vrijedna!

PREDSTAVLJAMO

SLADANA ZRNIĆ Članica Stručnog žirija

Članica stručnog žirija 52. Teatarskog festivala BiH FEDRA je i Sladana Zrnić koju skoro pa mogu nazvati i domaćinom na ovom festivalu. Vaš dugogodišnji angažman na FEDRI definitivno govori o tome koliko Vam je ovdje lijepo i kako uživate u svakom segmentu festivala, a po Vašoj poziciji naročito selekciji takmičarskih predstava. Kakva je ona ove godine?

Ja od neke 2007. godine imam veze sa FEDROM. Što se tiče selekcije, stigli smo negdje do pola i baš sam jučer čestitala selektoru jer je sjajna. Donekle imam takvog iskustva, i ukoliko su od 7 predstava 4 odlične – selekcija je uspješna. I mislim da ćemo imati vrlo težak zadatak.

Kako Vam se čini sadašnja situacija amaterskih pozorišta i njihovog rada u odnosu na onu na početku Vašeg rada na FEDRI?

Amaterizam se dosta promijenio, došao je čak blizu profesionalizmu u smislu da su glumci amateri vještine već savladali, nema tih nekih „vodenih ospica“ kao prije nekih desetak godina. Na Okruglom stolu se otvorila i diskusija o tome kako teatar više ne treba ni spominjati u kontekstu amaterizma ili profesionalizma, već samo možemo govoriti o pozorišnoj predstavi koja je dobra ili nije dobra.

Imali smo priliku gledati predstavu „Ožiljci“ koja govori o vršnjačkom nasilju, predstavu „FAMILYr“ koja govori o uticaju modernog doba na porodicu. O čemu to mladi žele progovoriti?

Nasilje je posljedica sistema modernog doba u kojem živimo. Mislim da su djeca i mladi danas pod velikim pritiskom jer imaju previše opcija. To im oduzima prostor za igru, a dijete će naći način da se igra. Ako im date izbor između zatvorenog stana sa igricama i muzičke kutije koju smo imali priliku da vidimo u predstavi, povući će ih ekran. Tako je danas djetetu jako teško da se odluči, povlači se u sebe, a čovjek je socijalno biće i kada je sam počne mnogo da analizira – ko ga je povrijedio, da li je on nekoga povrijedio. Toga je bilo i kada smo mi odrastali, ali smo mi preko toga prelazili, što ima svoje prednosti ali i mane. Danas dijete ima tu mogućnost da primijeti i reaguje, što je super, ali je preopterećenje, tako da i očeliče dijete. Tako da sam, pod dojmom sinoćnje predstave, mnogo razmišljala o tome.

Stalno spominjemo važnost okruglih stolova – mjesta gdje se dijele sugestije i kritike, koje glumci većinom vrlo dobro prihvate. Kolika je važnost tih okruglih stolova i da li se Vi, kao član žirija, ustručavate da sve kažete?

Vrlo su važni. Ja sam profesionalac i sve gledam sa te strane, ali ne smijem dovoditi u pitanje amatersku ljubav prema teatru. S druge strane, moram da sugestijama i kritikom probam pomoći procesu predstave. Znao kako kažu – od pohvale niko nije napredovao. Uvijek treba da postoji konstruktivna kritika. Okrugli stolovi na FEDRI su jedni od boljih okruglih stolova, upravo zato što su učesnici predstava elokventni, u dosta toga su upućeni – i sve to me fascinira. Mi profesionalci znamo nekad biti oskudni u izražavanju, a ja u dosta situacija nešto i naučim, pa je sve to obostrana korist i naprosto uživam. Dugo sam na ovom festivalu i obično sam ona koja bude malo oštrija. Naš glavni zadatak je da najbolja predstava bude nagrađena i „na tronu“ a ove ostale, manje uspješne, imaju veći izazov i zadatak za naredni put.

I za kraj, s obzirom da ste profesionalna glumica, šta biste poručili amaterima?

Možda će zvučati malo apsurdno, ali ako se bave nekim drugim poslom, a pozorište im je hobi, onda treba da ostane hobi. Treba da uživaju, da se ne takmiče međusobno, a da im je pozorište put za otkrivanje sebe. A ako hoće da postanu profesionalci, moraju da znaju da pozorište nije sve. Moraju da žive život, njeguju i poštuju porodicu. Ja bih poručila svoj djeci, a to kažem i svojim đacima, gluma treba da vam pomogne da shvatite da volite hemiju. Gluma treba da ih uputi u ono što vole i što će potencijalno raditi cijeli život.

Drago mi je da smo ovom porukom završili razgovor. Hvala!

PREDSTAVLJAMO

ČLANOVI ŽIRIJA PUBLIKE

Edin von Korjenić rođen je 1953. godine u Osijeku, Hrvatska. U Sarajevu je završio Filozofski fakultet. Bivši je profesor njemačkog jezika u Gimnaziji Bugojno. Objavljivao je u raznim novinama od „Plavog vijesnika“ do danas. Dugogodišnji je prijatelj FEDRA festivala, naročito kao član Žirija publike. Do danas je objavio više zbirki pjesama kao što su “Šibanje Oblaka” (1991.), Drvo na krovu i Svanuće otključanih snova” (2016.) i “Mjesečevo drveće” (2022.).

Muris Bušatlić ima 18 godina i član je Dječijeg Pozorišta Eko Art Bugojno. 2021. godine je postao član pozorišta i zaigrao prvu predstavu. 2023. zaigrao na 51. izdanju FEDRE i tada je dobio nagradu za najboljeg mladog glumca. Ove godine je upisao Elektrotehnički fakultet u Sarajevu i cilj mu je da radi u nekoj od grana informatike.

Adin Kurbegović je završio Gimnaziju Bugojno 2022. godine kao učenik generacije. Student je treće godine na Medicinskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu. U teatarsku priču se uključio još sa svojih 10 godina kao član dječije grupe Teatra FEDRA, a nastavio je tu priču i kroz osnovnu i srednju školu, kako kroz Dječije pozorište Eko Art, tako i kroz aktivan angažman na Teatarskom festivalu BiH FEDRA, te Susrete pozorišta/kazališta lutaka BiH i Bugojansko lutkarsko bijenale.

Vahid Duraković
„Dramaturgija evropskog lutkarstva (fragmenti)“
Muzej književnosti i pozorišne umjetnosti BiH, 2024.
Studio lutkarstva Sarajevo
(dio iz knjige)

IV. PRAKTIČNA DRAMATURGIJA

Od pojave reditelja u prvoj polovini 19. stoljeća kao odgovorne osobe za postavku predstava, uloga dramaturga doživjela je mnoge promjene. Reditelj je u početnoj fazi bio osoba odgovorna za postavku dramskog teksta, osoba koja je odlučivala o estetici i organizaciji procesa postavljanja predstave, birala glumce, interpretirala tekst, koristila se raspoloživim scenskim mogućnostima. Dramaturg/inja je u tom pristupu svoj posao uglavnom završavao/la pisanjem teksta.

U drugoj polovini 20. stoljeća, a pogotovo početkom 21. stoljeća, dramaturzi dobivaju mnoge druge funkcije. Ako odvojimo dramaturge od autorâ teksta – koji se danas najčešće nazivaju dramski pisci i spisateljice – uloge i funkcije dramaturga/inje u savremenom teatru su mnogobrojne. U multimedijском, totalnom teatru dramaturg/inja postaje najznačajniji/a saradnik/ca reditelja/ice.

Kroz dugu književnu tradiciju, reč je delovala kao njen medijum, njena prirodna podrška, ali dramaturgija ide mnogo dalje. Dramaturgija nije samo stvar tekstulanih pitanja. Sve što je uključeno u konstrukciju argumenta, govora na sceni, u lutkarskom pozorištu, uslovljeno je istim zakonima: skulpturalnim i materijalnim, zvukom, ritmom, svetlošću (Kartun, 2021: 6)

Kao saradnik/ca reditelja, dramaturg/inja ima presudnu odgovornost u osmišljavanju *izvedbenog teksta*, kada se priča kreira na osnovu tekstualnog predloška (ili bez njega) narativnim, neverbalno-akustičnim i vizelnim komunikacijskim kodovima. U tom procesu dramaturg/inja mora izvrsno poznavati semiotiku pozorišta jer je izvedbeni tekst proizvod narativno-vizuelnih znakova s jednostavnim, ali i višeslojnim značenjima.

Dramaturg/inja u savremenom teatru, u širem razumijevanju pojma, kreira repertoar (bira tekst ili predtekst), piše programske publikacije, prikuplja dokumentaciju o nekom djelu i materijal za obradu određene teme, adaptira ili modificira predtekst i radi s rediteljem dramaturšku analizu teksta prije postavke. U dramaturškoj analizi interpretira djelo, ističe određena značenja teksta i scena, ukazuje na razvoj likova i kritične dramaturške tačke u odnosima likova.

U toku pripreme i postavke predstave dramaturg/inja saraduje s kreatorom svjetla, scenografom/kinjom i kostimografom/kinjom, s ciljem efektne *vizuelne dramaturgije*, zatim s osobom zaduženom za muziku i zvukove radi akustičnih dramaturških elemenata; saraduje s glumcima i glumicama s ciljem ostvarivanja likova, karaktera, međusobnih odnosa i animacije u kojoj je dramaturgija ritma „duša“ nežive materije; s rediteljem/icom utiče na osmišljavanje najadekvatnije dramaturške atmosfere u scenskom prostoru, koristeći sva raspoloživa izražajna scenska sredstva. Prisustvuje probama u svojstvu kritičkog posmatrača i sugerira promjene. Prati ostvarivanja ritma pojedinih scena i ritma i tempa predstave. U *Pojmovniku teatra* Pavis navodi:

(...) *djelatnost dramaturga, sastoji se u slaganju tekstualnih i scenskih materijala, isticanju složenih značenja teksta na način da se izabere jedna posebna interpretacija, te usmjeravanju predstave u pravcu značenja za koje se dramaturg odlučio. (...) označava skup estetičkih i ideoloških opredjeljenja umjetničke ekipe, počevši od reditelja pa sve do glumca. (...) uključuje razradu i uprizorenje fabule, izbor scenskog prostora, montažu, glumu, iluzionističko ili distancirano prikazivanje predstave. Ukratko, dramaturgija se pita kako je fabularna građa raspoređena u tekstnom i scenskom prostoru te kako su definirani vremenski odnosi* (Pavis, 2004, 68).

Osnovni su zadaci dramaturgije, prema Pavisu, spojiti estetiku i ideologiju, na razumljiv način uobličiti ideje o ljudima i svijetu prateći proces modeliranja zbilje korištenjem scenskih materijala, oblika i struktura, te analizom radnji i aktanata (likova) odrediti *silnice dramskog univerzuma, vrijednosni sistema aktanata i smisao (smjer) fabule* (Pavis, 2004: 68), s ciljem da na efektan i logičan način publici predstavi svijet pomoću vizuelnih i auditivnih izražajnih sredstava.

Ponekad i sami glumci učestvuju u kreiranju dramaturške strukture ili izboru razrješenja određenih odnosa kako bi unijeli vlastito iskustvo i viđenje stvarnosti. U takvom pristupu, gdje *dramaturški izbor* bolje svjedoči o stvarnosti, dramaturg/inja usmjerava globalni i strukturalni skup homogenih estetičko-ideoloških načela kako bi predstava, bez obzira na fragmentarnost i korištenje različitih dramaturških formi, bila cjelovito i u značenjskom smislu zaokruženo djelo.

Pa čak i kada predstavu kreiramo na potpunoj destrukciji strukture ili anarhičnosti teme, neophodno je da ta destrukcija i ta anarhija – bez obzira kako i koliko opterećena simbolima, asocijacijama i metaforama – imaju *liniju poveznicu* koja će opravdati anarhiju i dati joj smisao koji publika mora prepoznati.

U praksi, a sve više i u nauci, navedeni pristup dramaturgiji predstave izazvao je sve češće korištenje pojma *praktična dramaturgija*.

U tom smislu, funkcije i aktivnosti savremenih dramaturga možemo podijeliti na:

- izbor teksta, predteksta ili teme,
- razradu fabule i dramske kompozicije,
- pomoć reditelju i scenografu u kreiranju vizuelne dramaturgije,
- prisustvo probama *prvog kritičkog oka* predstave.

RAZGOVOR

Nedžad: Znaš li šta sam otkrio u svojoj šezdeset prvoj godini?

Ermina: Šta?

Nedžad: Za šta nam služe uši.

Ermina: Za šta?

Nedžad:

VEČERAS**Pozorišna dvorana
20,30 sati****Takmičarski
program****Pozorište mladih Tuzle
LJUBAV OMERA I MERIME****Tekst: Adnan Mujkić****(po motivima balade "Smrt Omera i Merime")****Režija: Adnan Mujkić****Igraju:**

Kemal Fazlić (Omer)
 Remira Osmanović (Zehra - Omerova majka)
 Ajla Mušanović (Fatima)
 Melisa Smajić (Profesorica historije)
 Adi Atljić (Student glume - Idriz)
 Lejla Lamija Mešanović (Studentica glume - Merima)
 Tatjana Aćimović (Studentica glume - Fatima)

Zerina Mujkić (Merima)
 Amila Beširović (Hasija - Merimina majka)
 Muhamed Delić (Idriz)
 Mirza Mujagić (Profesor glume)
 Ermin Suljkić (Student glume - Omer)
 Iris Stuhli (Studentica glume - Hasija)
 Dalal Dea Stolica (Studentica glume - Zehra)

Naratori (govornici, plesači, pjevači, muzičari): Reina Anić, Daina Anić, Sara Mišević, Asja Bratovčić, Alema Avdibašić, Karla Šimić, Nedžma Hasanhodžić, Emina Ćosić, Lamija Redžepagić, Amar Hedžić, Dženan Zahirović, Darian Čivčić, Lana Kamberović, Irma Šiljak, Azra Nedžibović, Tarik Dedajić, Melika Bošnjčić, Amna Selimović, Lana Petric, Dženita Čičkušić, Noah Vuk Stolica, Nerma Zejnilović i Dani Trutović

Saradnici u produkciji: Amila Beširović, Mirzeta Hadžić – Suljkić, Edin Džaferović, Adnan Mujkić i Hazim Mujčinović

Scenografija: Amra Dedić i Hari Ejubović

Kostimografija: Edina Topčagić

Autor songova i aranžman: Anela Huremović – Bošnjaković

Izbor i obrada muzike: Ena Ovčina i Anela Huremović - Bošnjaković

Koreografija: Ajla Mušanović

Rekvizita: Asja Bratovčić, Iris Stuhli, Dušana Šušić, Ermin Suljkić i Tarik Dedajić

Šminka: Melisa Smajić, Dalal Dea Stolica, Lejla Lamija Mešanović,
Tatjana Aćimović i Nedžma Hasanhodžić

Frizure: Amar Hedžić, Daina Anić i Reina Anić

Dizajn i vođenje svjetla: Edin Džaferović

Ton majstor: Mateo Marijanović

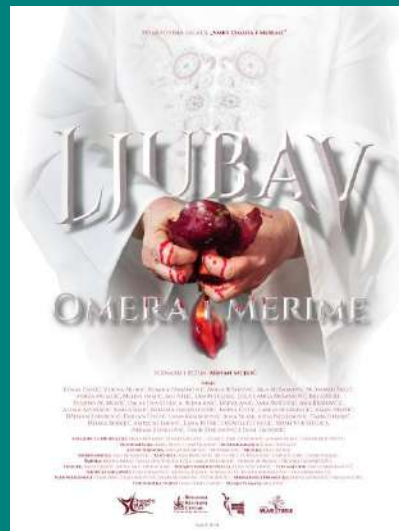
Tehnički saradnici: Ajdin Aldobašić i Husein Ahmetašević

Dizajn promotivnih materijala: Adi Atljić

Marketing i promocija: Emina Morankić i Nedim Ćudić

Dekorateri: Tarik Pirić i Zijad Avdičević

Fotografija/video: Una Storia Studio

O predstavi:

Kroz priču o ljubavi između mladića Omera i djevojke Merime, kao jednom smislu življenja, predstava “Ljubav Omera i Merime” je zapravo priča o zemlji Bosni, njenim, ali i nasljeđenim običajima i tradiciji – često važnijim od zakona, ali i ono najvažnije, priča o njenim ljudima u vrtlogu nemilosrdnih vremena. Koncept predstave počiva na tome da grupa studenata glume zajedno s profesorom pripremaju ispitnu predstavu zasnovanu na motivima balade Omera i Merime. Ispitujući vrste odgoja i tipove roditeljstva na Balkanu, studenti zapravo otkrivaju duboku književnu i umjetničku vrijednost ove balade, ali i kompleksnost likova u istoj, koje uveliko oblikuje specifično mjesto i vrijeme radnje, društvene okolnosti, tradicija i običaji.

U komparaciji scena viđenih i postavljenih od strane današnjih generacija studenata i originalno odigranih scena iz balade, na pijedestal se uzdiže specifičnost i sva ljepota, ali i tegoba glumačkog posla. Kroz uvid u različite stavove čitanja balade od strane današnje generacije i identifikaciju s likovima, publika svih uzrasta katarzično otkriva do sada neotkrivene slojeve ove, ali svojih ličnih životnih priča.

Priča “Ljubav Omera i Merime” priča se intrigantnom glumačkom igrom, simboličnim narativom pripovjedača, preživljenom emocijom pjevača, izvedbom žive muzike, snažnim ekspresivnim pokretima i koreografijama plesača, stilskim kostimom i scenografijom pod utjecajevremena radnje i političko – društvenih okolnosti, te specifičnom režijom Adnana Mujkića, kojem je ovo 40. rediteljski poduhvat.

**5. DAN
FESTIVALA**

**5. DAN
FESTIVALA**

OBAZIRANJA

FEDRO: Baš sam se obradovao kiši, jesi li i ti?

FEDRINICA: Nisam baš kao ti.

FEDRO: Zašto, pa donijela je osvježenje.

FEDRINICA: Mogla je vala pasti ujutro.

FEDRO: Zbilja je svejedno.

FEDRINICA: Nije bolan, ja ujutro sablilamentu ispred kuće, sva u goluj vodi bila.

FEDRO: Ti uvijek pohitiš, trčiš pred rudu.

FEDRINICA: To sam uradila da i tebi bude ugodnije.

FEDRO: Haj molim te, nemoj glumit žrtvu.

FEDRINICA: Svi smo mi glumci moj Fedro.

FEDRO: A da, to iz one predstave sinoć.

FEDRINICA: Tako je, to ti je gola istina.

FEDRO: Šta je gola istina?

FEDRINICA: Pa to, da smo svi glumci osim mene.

FEDRO: Vidi nje, izdvoji se iz mase. A po čemu sam ja glumac?

FEDRINICA: Po svemu, glumiš da te se ja bojim.

FEDRO: Kako mogu glumit da se ti bojiš, valjda ti to glumiš?

FEDRINICA: Nisam, rekoh ti da sam ja iskrena.

FEDRO: Ti nisi iskrena, ti si bezobrazna.

FEDRINICA: Eto vidiš, glumiš sad da sam ja bezobrazna.

FEDRO: (ljutito izlazi iz sobe) O jeb... razumiš, odoh malo na zrak da uzmem vazduha.

FEDRINICA: Sretno ti bilo. (sebi u njedra sa osmijehom na licu) Život je lijep, život je lijep.

SELEKTOR: Vahid Duraković

STRUČNI ŽIRI:

Slađana Zrnić
Jelena Kordić Kuret
Armin Omerović

**MODERATOR OKRUGLIH
STOLOVA:** Mirza Skenderagić

ORGANIZACIONI ODBOR:

Hasan Ajkunić
Senada Milanović
Nedžad Milanović
Suad Velagić
Edin Ćatić Bato
Ermina Musić
Antonio Džolan
Vahid Duraković
Tidža Čaušević
Elma Idrizović
Azra Karalić
Haris Haznadarević

ŽIRI PUBLIKE:

Sead Karadža
Edin Korjenić
Senad Jusić Čupo
Vanda Herceg
Minela Ugarak
Adin Kurbegović
Muris Bušatlić
Sanela Kolovrat
Dunja Boburov

DIREKTOR FESTIVALA:

Mirza Idrizović

ORGANIZATOR KULTURNIH

AKTIVNOSTI: Vahid Duraković

PR FESTIVALA: Azra Dževahirić

DIZAJN PLAKATA I NASLOVNICE

KATALOGA: Antonio Džolan

UREDNIK INTERNET STRANICE:

Edin Ćatić Bato

REDAKCIJA BILTENA:

Nedžad Milanović, urednik
Ermina Musić, tehnički urednik
Senada Milanović
Suad Velagić
Mirza Bušatlić
Belma Šabić
Ajla Sušić
Adin Kurbegović
Emina Duradbegović

FOTOGRAF FESTIVALA:

Edin Ćatić Bato

VOLONTERI:

Adem Ugarak	Adna Kurbegović
Aida Sušić	Ajna Krvavac
Amila Hamzić	Amina Alispahić
Amna Duradbegović	Arijan Duradbegović
Azra Halilović	Ela Jusufbašić
Emrah Bušatlić	Ines Fuka
Merima Mešić	Merjem Jusufbašić
Naida Bušatlić	Selma Huskić
Una Ugarak	Dženita Topčić

TEHNIČKA EKIPA:

Senad Imamović Struja
Edin Ćatić Bato
Mahmut Ždralović
Jusuf Hozić Caci – IMA IH JOŠ!

VAŽNI BROJEVI

-POLICIJA 122
-VATROGASCI 123
-HITNA POMOĆ 124
-PORTIRNICA KSC-a 030/509-722
-AUTOBUSNA STANICA 030/251-789
-DIREKTOR FESTIVALA 030/509-720
-UREDNIK BILTENA 061/796-877